

Täysistunto

Keskiviikko 28.2.2024 klo 13.59—16.00

4. Keskustelualoite suomen kielen asemasta

Keskustelualoite KA 1/2024 vp

Keskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Päiväjärjestyksen 4. asiana on ajankohtaiskeskustelu suomen kielen asemasta.

Ajankohtaiskeskustelun avaa keskustelualoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Pekka Aittakumpu, ja seuraavan puheenvuoron käyttää oikeusministeri Leena Meri. Tämän jälkeen voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Keskusteluun varataan yksi tunti. — Keskustelu alkaa. Edustaja Aittakumpu, viisi minuuttia.

Keskustelu

14.01 **Pekka Aittakumpu kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! ”Silloin virsikäs Vipunen, tuo vanha varaväkevä, jonk’ oli suussa suuri tieto, mahti ponnetoin povessa, aukaisi sanaisen arkun, virsilippahan levitti.” Vaka vanha Väinämöinen sai Vipuselta tarvittavat kolme tärkeää sanaa lauluun varten. Kansalliseepoksemme Kalevala kertoo sanan ja suomen kielen voimasta. ”Järvi läikkyi, maa järisi, vuoret vaskiset vapisi, paaet vahvat paukahteli”, kun Väinämöinen lauloi Joukahaisen suohon. Elias Lönnrot kehitti ja uudisti kaunista suomen kieltämme. Kalevala jäi tärkeäksi osaksi historiaamme ja kulttuuriamme.

Arvoisa puhemies! Nyt meillä on kuitenkin käsissämme ongelma: elämme aikaa, jossa englannin kielen asema kasvaa suomen kielen aseman kustannuksella. Tämä heikentää suomen kielen käyttöä ja myös lisää eriarvoisuutta. Tilanne on mennyt niin pitkälle, että kahvilat ja ravintolat eivät välttämättä palvele lainkaan suomeksi. Mainoksissa ja puhekielessä vilisee englanninkielisiä sanoja. Jopa valtion virastoja ja toimielimiä nimetään Suomen sijaan englanniksi, sähköpostit ministereille lähetetään englanninkielisiin osoitteisiin.

Arvoisa puhemies! Suomen kieli on sitä puhuvien määrällä mitattuna pieni kieli, mutta sitkas ja sisukas. Ei ole itsestäänselvää, että meillä on kaunis, rikas ja ainutlaatuinen suomen kieli. Suomen kielen olemassaolo on valtavan työn ja vuosisatojen vaalimisen tulos. Suomen kirjakielen isäksi nimetty Mikael Agricola julkaisi ensimmäisen suomenkielisen kirjan, Abckirian, vuonna 1543. Kirja alkaa: ”Oppe nyt wanha / ia noori / joilla ombi Sydhen toori. / Jumalan keskyt / ia mielen / iotca taidhat Somen kielen.” Kansallisen heräämisen ja itsenäisyyden tavoittelemisen aikoina keskeisenä välineenä oli juuri suomen kielen vaaliminen ja edistäminen. Suomi haluttiin niin hallinnon kuin tieteen ja taiteen kieleksi. Nyt kehitys on päinvastainen, kun jopa maamme yliopisto-opinnoissa englanti on paikoin kasvattanut asemaansa ainoana kielivaihtoehtona.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

Arvoisa puhemies! Emmehän anna vuosisataisen työn suomen kielen eteen valua hukkaan. On meidän vuoromme pelastaa suomen kieli. Suomen kielen lautakunnan kannanotossa todetaan hyvin surullinen tosiasia: ”Kielemme käyttöalan nopea kaventuminen uhkaa mitätöidä kahden vuosisadan mittaisen määrätietoisen työn, jolla luotiin suomen kielelle asema yhteiskunnan kaikilla aloilla käytettynä ja toimivana kielenä.” Lainsäätäjinä meillä on oma iso roolimme, ja meidän kannattaakin ottaa esimerkkejä maista, joissa on lainsäädännöllä paremmin turvattu kansalliskielten asema. Kielilakiamme tulee uudistaa. Lakiin voitaisiin asettaa myös yksityisen sektorin toimijoille vaatimus tarjota palvelua suomen kielellä. Esimerkiksi Virossa ja Ranskassa kielilaki velvoittaa myös yksityisiä palveluiden tarjoajia. Noissa maissa kahvila, jossa palvellaan vain englanniksi, on laitton.

Arvoisa puhemies! Perusta kielen oppimiselle luodaan lapsuudessa. Erityisesti tuoreimpien Pisa-tulosten myötä on syytä olla yhä enemmän huolissaan lasten ja nuorten lukutaidosta. Äidinkielen osaamisella ja lukutaidolla on yhteys kaikkeen oppimiseen. Äidinkieli on sydämen ja järjen, tunteiden ja ajattelun kieli — köyhä kieli, köyhä ajattelu, rikas kieli rikas ajattelu. Suomen kieli on suomalaisten sampo, joka jauhaa jatkuvasti ja loputtomasti hyvää.

Suomen kielen oppiminen on tärkeää myös ulkomailta tänne muuttaville. Meidän tulee velvoittaa, että maahan jäävä opettelee suomen kielen. Tulevassa perusopetuksen opetussuunnitelmassa tulee määritellä nykyistä tarkemmin tavoitteet lasten ja nuorten lukemiseksi, lukutaidolle ja suomen kielen oppimiselle. Esimerkiksi Viron kouluissa lukeminen on tarkemmin säänneltyä ja lasten edellytetään lukevan enemmän. Yliopistot ja oppilaitokset on velvoitettava siihen, että tutkinnot tulee pystyä tekemään suomen kielellä kaikilla tutkintotasooilla. Monilla aloilla ei ole enää mahdollista jatkaa opintoja kansalliskielellä kandidaatin jälkeen, vaan maisteriopintojen kohdalla siirrytään kokonaan englanninkieliseen opetukseen. Tämä ei ole oikein. Yliopistojen rahoitusta pitää sitoa siihen, että suomenkielinen opiskelu on mahdollista. Kielemme oppiminen on avain myös siihen, että ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat jäisivät tänne töihin eivätkä vain hakisi tutkintoa. Suomen kielen oppiminen auttaa lapsia ja nuoria pärjäämään koulussa ja elämässä. Suosta on mahdollista nousta suomen kielen voimalla.

Arvoisa puhemies! Suomen kielen asemasta ja tulevaisuudesta on keskusteltu aivan liian vähän. Sen eteen on nykypäivänä myös tehty riittämättömästi töitä. Kiitän lämpimästi keskustelualoitteen allekirjoittaneita kansanedustajia sekä puhemiesneuvostoa, joka päätti ottaa asian täysistuntoon. Kiitos kaikille keskusteluun osallistuville jo etukäteen ja oikeusministeri Merelle, että annatte aikaanne tälle tärkeälle aiheelle. Hyvää Kalevalan ja suomalaisen kulttuurin päivää! [Eduskunnasta: Hyvä puheenvuoro! Selvää kieltä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten oikeusministeri Meri, viisi minuuttia.

14.06 Oikeusministeri Leena Meri: Arvoisa puhemies! Kiitän keskustelualoitteen tekijöitä siitä, että suomen kielen asema nousee nyt ajankohtaiskeskustelun aiheeksi — mikä olisikaan parempi päivä tälle keskustelulle.

Suomen kieli, se on kaunis. Kaikki tunnemme, miten esimerkiksi Eino Leino tavoittaa suomalaisen luonnon herkkyyttä. Ja seuraavaksi ministeri runoilee hieman: ”Ruislinnun laulu korvissani, tähtpäiden päällä täysikuu; kesäyön on onni omanani, kaskisavuun laaksot verhoutuu.” Suomen kielen rikkautta kuvastavat myös hyvin perinteiset sanontamme. Mietitään vaikka ”peninkulmaa”, se on tarkoittanut matkaa, jonka päähän koiran haukunta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

tyydessä ilmassa kuuluu. Tai ”päästä pälkähästä”, jonka on selitetty viittaavan suksen siiteestä vapautumiseen. ”Vetää vesiperä” taas viittaa tyhjänä nostettavaan nuottaan. Hienoja sanontoja ja hienoja tarinoita niiden taustalla.

Hallitusohjelman mukaan suomalainen kulttuuri kaikissa muodoissaan toimii monipuolisena voimavarana. Kansalliskielten asema yhteiskunnassa on vahva ja suomalaisia yhdistävä. Perustuslain mukaisesti Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Kielilaki suojaa kansalliskielten käyttöä viranomaisten toiminnassa. Laki velvoittaa kaikkia viranomaisia vaalimaan maan kielellistä kulttuuriperintöä sekä edistämään kansalliskielten käyttämistä. Oikeusministeriö seuraa kielilain toimeenpanoa, mutta kukin viranomainen on vastuussa kielellisten oikeuksien toteuttamisesta omalla toimialallaan. Onkin tärkeää varmistaa äidinkielen asema varhaiskasvatuksesta alkaen. Ikäihmisten osalta äidinkielen merkitys korostuu erityisesti.

Valtioneuvostossa on vireillä useita hankkeita suomen kielen asemaan liittyen. Hallitusohjelman mukaan kansalliskielistrategian toimeenpanoa jatketaan. Strategiassa arvioidaan, että suomen kieli voi monesta näkökulmasta arvioituna edelleen erittäin hyvin. Suomi on yhteiskunnan valtakieli, jota käytetään yhteiskunnan kaikilla aloilla. Toisaalta suomen kielen käyttöala on myös kaventunut tietyillä yhteiskunnan alueilla, kuten aloitteessakin todetaan, erityisesti tieteessä ja elinkeinoelämässä. Strategiassa arvioidaan, ettei suomen kieli ole uhanalainen, mutta sen asemaa uhkaa tietty heikkeneminen. Päämääränä on vahvistaa suomen kielen elinvoimaisuutta. Tähän liittyvänä toimenpiteenä oikeusministeri on nimittänyt selvityshenkilön kartoittamaan ja määrittelemään suomen kielen tilannetta ja haasteita. Selvityshenkilönä toimii Helsingin yliopiston suomen kielen professori Tiina Onikki-Rantajääskö. Selvityshenkilön tehtävä on luoda kokonaiskuva suomen kielen tilanteesta, jotta elinvoimaisuus voidaan turvata. Henkilö tuottaa raportin, ja raportin olisi tarkoitus valmistua kesään mennessä.

Aloitteessa kiinnitetään huomiota erityisesti englannin kielen kasvaneeseen käyttöön. Valtioneuvosto on toteuttanut selvityksen englannin kielen käytöstä. Se valmistui viime syksynä ja sen toteutti Itä-Suomen yliopiston tutkijaryhmä. Siinä tarkasteltiin englannin kielen käyttöä elinkeinoelämässä, julkishallinnossa ja korkeakouluissa. Tutkimuksen mukaan Suomi on pääkieli kaikilla tutkituilla aloilla. Englantia käytetään erityisesti elinkeinoelämässä ja korkeakouluissa. Englannin kielen käytön yleisyys vaihtelee kuitenkin aloittain ja alueittain. Pääosin englannin käyttö ei ole johtanut suomen kielen aseman heikentymiseen. Eniten englannin kieli on vaikuttanut suomen kielen asemaan korkeakouluissa, joissa englannin kielen on arvioitu korvaavan suomen kieltä joissain toiminnoissa.

Aloitteessa vahvasti viitataan myös valtioneuvoston sähköpostiosoitteiden muutokseen. Uudistus on toteutettu viime hallituskaudella vuonna 21 valtioneuvoston kanslian vetovastuulla, joten minulla ei ole siitä tarkempia perusteluita, miksi näin haluttiin tehdä.

Keskustelualoitteessa kiinnitetään erityistä huomiota myös äidinkielen oppimisen merkitykseen ihmisen kasvulle ja kehitykselle. Tämä on erittäin aiheellinen nosto. Samoin se, että maahanmuuttajan tulee oppia suomen kieli, on oleellinen edellytys sille, että henkilö kotiutuu.

Hallitusohjelma korostaa perustaitojen heikkenemisen edellyttävien toimenpiteitä opetuksessa, ja tästä varmasti voi opetus- ja kulttuuriministeri jossakin vaiheessa sanoa sanasen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

Arvoisa puhemies! Kielemme on suomalaisen kulttuurin perusta ja tässä talossa säädetävän lainsäädännön pohja. Tästä yhteisestä perinnöstämme on kaikkien syytä pitää hyvää huolta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua tähän debattiin, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. Puheenvuoron mitta on minuutti, kuten se vastauspuheenvuoroissa yleensä on. — Ja ensimmäiseksi Milla Lahdenperä, olkaa hyvä.

14.12 Milla Lahdenperä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelun ytimenä on nyt suomenkielisen oikeus saada tietoa omalla kielellään, oikeus opiskella omalla kielellään ja oikeus käyttää omaa kieltään eri tilanteissa, kuten virastoissa ja terveydenhuollossa. Julkinen valta on vastuussa siitä, että maan kansalliskielten asema turvataan ja että kaikilla kansalaisilla äidinkielestä riippumatta on mahdollisuus oppia maan valtakielellä.

Suomi on harvinainen kieli, jota on syytä vaalia, ja mielestäni vaalimisen yksi tärkeimpiä syitä on meidän kulttuurimme ja kansallinen identiteettimme, johon suomen kieli vahvasti kuuluu, mutta ei meidän ole tarkoituksenmukaista taistella englannin kieltä tai muitakaan kieliä vastaan — kyllähän kielten opiskeleminen on suomalaiselle itsestään selvää, ja eri kielten rinnakkaiselo on nykyoloissa kuitenkin välttämätöntä. Englannin kielen käytön laajentuessa kansalliskielen käyttöalan kaventuminen on saanut lähes kaikki Euroopan kieliyhteisöt arvioimaan omaa tilaansa, ja on erittäin tärkeää, että mekin täällä tänään tähän keskusteluun käymme yhdessä, otamme osaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

14.13 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustaja Aittakumpua tästä mainiosta aloitteesta ja toivotan samalla hyvää Kalevalan päivää.

Tämä suomen kielen asema tässä maassa ei ole mikään itsestäänselvyys. Vertailuksi voi ottaa kaikki muut itämerensuomalaiset kielet, jotka ovat eestiä ja suomea lukuun ottamatta kaikki joko kokonaan tai lähes kokonaan kadonneet, vaikka aikanaan olivat hyvinkin elinvoimaisia.

Menneinä vuosisatoina suomen asemaa ovat uhanneet ruotsi ja venäjä. Tänä päivänä, kuten kuultiin, suurin uhka on englantia. Voi kuulostaa naurettavalta ja ehkä pikkumaiselta puuttua siihen, että kahviloissa tai ravintoloissa palvellaan englanniksi tai että työpaikoilla suositaan maahanmuuttajien aseman turvaamisen nimissä englantia. Toivon kuitenkin, että asiassa osataan katsoa satojen vuosien päähän: jos nyt annamme pikkusormen, tulee se sukupolvien myötä viemään koko käden. Suomen kieltä on puolustettava joka päivä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

14.14 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kirjallisuus ja lukeminen ovat avainasemassa siinä, että suomen kieli säilyy elinvoimaisena. Sivistysvaliokunnassa me käymme parasta aikaa kuulemisia oppimistulosten laskun taustatekijöistä, ja laajasti ymmärretään, että oppiminen on yhteydessä myös lukutaitoon ja myös matemati-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

kan osalta. Kunnissa säästetäänkin nyt väärässä paikassa, jos se osuu oppi- ja tehtäväkirjoihin.

Lukuharrastus ja kirjallisuus eivät saa jäädä vain harvojen etuoikeudeksi. Se on niin, että minkä nuorena oppii, sen vanhana taitaa, ja tämä, jos mikä, pätee lukuharrastukseen. Onkin tärkeää, että suomenkielisten kirjojen saatavuutta ja uuden kirjallisuuden tekemistä tuetaan. Suomi on pieni kielialue, ja omien kirjailijoidemme ja kääntäjiemme työ on tärkeää, ja heidän työnsä edellytyksistä pitää huolehtia. Haluankin nostaa kirjallisuuden merkityksen suomen kielen ja kulttuurin osalta.

Hyvää Kalevalan päivää ja suomalaisen kulttuurin päivää kaikille!

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

14.16 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Savolaismurteet ovat suomen kielen itämurteita, joiden alue on niiden nimestä huolimatta paljon laajempi kuin pelkkä Savo, ja itse asiassahan on olemassa Pohjois-Savo ja Etelä-Savo — meillä on hyvin tarkka raja siinä välillä. Se käsittää myös lähes koko Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan, Kainuun, Etelä-Pohjanmaan itäisimpiä pitäjii sekä pääosan Koillismaasta.

Savonlinnan Kerimäellä on semmoinen kylä kuin Toroppala, ja siellä käytetään d-kirjainta. Ne aina kyssyy, kun sinne männöö, että middee dyö diellä diette. Ja minä olen miettinyt sitä hyvin usein näin ensimmäisen kauden kansanedustajana.

Hyvää Kalevalan päivää!

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

14.16 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukemisen ja kotimaisen kirjallisuuden edistäminen on yksi aivan keskeinen keino ylläpitää elävää suomen ja myös ruotsin kieltä. EU-lainsäädäntö onkin mahdollistanut kirjojen nollaverokannan Suomessakin vuodesta 2002 lähtien. Suomessa kirjoista ei olisi siis pakko periä lainkaan arvonlisäveroa.

Pääministeri Orpon hallitus on kuitenkin nyt nostamassa kirjojen ja lehtien arvonlisäveroa 10 prosentista 14 prosenttiin. Kirjojen alvin korottaminen 14 prosenttiin tarkoittaisi sitä, että Suomesta tulisi yksi raskaimmin kirjoja verottavista maista Euroopassa. Tämä on käsittämättömän lyhytnäköistä politiikkaa, joka tulee vaikuttamaan suoraan niin lasten kuin aikuisten lukemiseen ja koko kirja-alan toimintaedellytyksiin. Hallitus, miten kirjojen alvin nosto teistä edistää lukutaitoa tai elävää suomen tai ruotsin kieltä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.17 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tärkeästä keskustelualoitteesta, mutta itse en näkisi ehkä tätä niin yksioikoisesti, että suomen kieli ja englannin kieli olisivat tässä vastakkain. Tutkimuksetkin osoittavat, että oma vahva äidinkielen osaaminen ennakoii parhaiten kielten osaamista tulevaisuudessa, ja kun esimerkiksi pojista ollaan usein huolissaan oppimistulosten yhteydessä, niin on huomattavissa tutkimusten perusteella, että poikien englannin kielen taito on itse asiassa parantunut viime vuosina ja se johtuu pelaamisesta. Eli ei se pelaaminen aina välttämättä ole huono asia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

Mutta muutama sana akateemisesta maailmasta. Itsekin tutkijana huomasin, että ei ole oikeastaan minkäänlaista kannustetta siihen, että tutkijana julkaisisi suomen kielellä, koska sitä ei pisteytetä, siinä ei pärjää tutkimusrahoitushaussa tai rekrytoinneissa. Kysyisinkin asianomaiselta ministeriltä: miten kannustetaan meidän tiedeyhteisöä ja akateemista maailmaa siinä, että tutkijat voisivat popularisoida enemmän tutkimustuloksiaan myös suomen kielellä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ollikainen.

14.18 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Hyvää Kalevalan ja suomalaisen kulttuurin päivää kaikille! Itse tulen kunnasta, joka on kielellisesti kuin Suomi mutta päinvastoin, eli valtakieli on ruotsi ja myös ruotsinkielisten keskuudessa suomen kielen taito heikkenee. On helppoa täydentää englanninkielisillä sanoilla, jos suomen kielen taito ei riitä. Parempi olisi, että yrittäisimme käyttää suomenkielisiä sanoja, vaikka kestää jonkin verran kauemmin löytää nämä sanat. Elikkä mitä enemmän käytämme kieltä, sitä parempi.

Tässä tulee muistaa myös se, että meidän tulee palkita siitä, että käytetään tätä kieltä. Itse olen ollut pari vuotta myös opettajana eka- ja tokaluokkalaisille, ja siellä sitten myös leikittiin suomeksi — sutsisatsi ja pää, olkapää, peppu ja niin edelleen — ja sitä kautta rakennettiin sitä asennetta myönteisemmäksi suomen kieltä kohtaan, ja se on tärkeitä. Tässä on tärkeitä, että myös panostetaan lukemiseen, että viikkotunteja tulee lisää.

Peräänkuulutan, että ollaan suvaitsevaisia sen suhteen. Monet haluavat puhua minunkin kanssani ruotsia — jag är glad över det. Kannustetaan vahvoja kieliä yhdessä, suomeksi ja ruotsiksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Östman.

14.20 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää Kalevalan päivää kaikille! Haluan kiittää aloitteen tekijöitä erittäin tärkeästä aiheesta. Suomenruotsalaisena pystyn hyvin samaistumaan tähän ongelmatiikkaan. Tulen itse Suomen, siis Manner-Suomen — tai itse asiassa maailman — ruotsinkielisimmästä kunnasta, Luodosta. Siellä 94 prosenttia väestöstä puhuu ruotsia. Ja te ymmärrätte, että minullakin on välillä vaikeuksia puhua suomea, mutta minä olen pienestä pitäen pitänyt kiinni siitä, että on aina hyvä oppia uusia kieliä.

Tänään viimeksi törmäsin, kun kävin talon ulkopuolella lounaalla, tähän ongelmaan. Kun kysyin ensiksi suomeksi, niin tarjoilija sanoi: ”Sorry, I don’t speak Finnish, sorry, I don’t speak Finnish.” Tähän samaan ongelmaan törmäämme myöskin joskus me suomenruotsalaiset, kun käymme kaupoissa: ”Anteeksi, en osaa ruotsia.” No, tietysti perustuslakihan ei edellytä sitä, että palveluiloilla palveltaisiin molemmilla kotimaisilla, mutta kyllä päätavoitteena tulisi olla hyvä asiakaspalvelu riippumatta siitä, onko sitten kyse suomen- tai ruotsinkielisistä asiakkaista. [Puhemies koputtaa] Kaikkia pitää palvella, se kuuluu aina hyvään asiakaspalvelukonseptiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sammallahti.

14.21 **Tere Sammallahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Arvokasta keskustelua täällä kotimaisista kielistämme. Haluaisin alleviivata sitä, että mikään määrä tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

kia tai valtion puuttumista ei pelasta meidän kansalliskieliä, elleivät suomalaiset itse rupea puhumaan suomea ja ruotsia. Kaikki lähtee kotoa. Meidän pitää saada suomalaiset nuoret puhumaan meidän kansalliskieliä, kuuntelemaan niitä, meidän pitää lukea nuorille iltasatuja, meidän pitää kannustaa heitä lukemaan ja kirjoittamaan ja niin edespäin, ja niin edespäin. Mikään, mitä valtio tekee, ei voi korvata sitä, mitä me voidaan vanhempina tehdä meidän uuden sukupolven ja meidän lasten eteen, ja siitä halusin muistuttaa, arvon puhemies. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rostila.

14.22 **Onni Rostila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Helsingin Sanomissa päiviteltiin hiljattain, kuinka maahanmuuttajien työllistymistä vaikeuttaa liiaksi suomen kielen osaamattomuus, ja sitä, että jos vain siirtyisimme työpaikoilla käyttämään enemmän englantia, niin maahantulijatkin solahtaisivat sulavammin systeemiin. Kuitenkin on niin, että käytännössä ainoa kestävä tie sopeutua suomalaiseen elämänmenoon edes auttavasti on suomen kielen osaamisen kautta. Jos olemme huolissamme väestösuhteista ja maahanmuuttajien sopeutumisesta, niin hölmöintä, mitä voimme tehdä, on ehdoin tahdoin höllentää kielivaatimuksia. Mielestäni Suomessa ei pitäisi olla sellaisia koulutusohjelmia vieraskielisille, joihin ei kuulu suomen kielen opetusta riittävästi. On kestävämpiä, että julkisesti rahoitettua koulutusta tehdään näin vähällä ymmärryksellä yhteiskunnan laajemmasta tarpeesta. Ei tarvitse olla vaka vanha Väinämöinen ymmärtääkseen, ettei kannata kouluttaa kalliilla rahalla kielitaidottomia kortistoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eloranta.

14.23 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vieraat kielet eivät yleisesti ottaen ole olleet uhka suomen kielelle, mutta nyt tilanne on kuitenkin muuttumassa, niin kuin tässä aloitteessa hyvin kuvattiin. Suomen käyttöalan yhä nopeampi kaventuminen uhkaa suomen kielen asemaa yhteiskunnan kaikilla aloilla käytettynä ja toimivana kielenä. Tätä kehityskulkua pahentaa samaan aikaan heikentyvä lukutaito. Peruskoulun päättävistä suomalaisnuorista yli 20 prosenttia ymmärtää ja omaksuu tekstiä heikosti.

Viime kaudella Marinin hallituksen toimesta laadittiin kansalliskielistrategia ja siihen liittyen 62 toimenpidettä. On hyvä, että hallitus nyt tätä työtä jatkaa. Huoli suomen kielen tulevaisuudesta on suuri hyvin monesta näkökulmasta katsoen, ja hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta. Miten tämä tavoite vahvistaa suomen kielen asemaa, ja onko hallitus selvittänyt, mitkä ovat sen kielipoliittiset vaikutukset? Kysyisin myös sitä, että kun hallitus aikoo nyt nostaa kirjojen arvonnäköalaa, niin miten se parantaa suomen kielen ja kirjallisuuden asemaa — voisitteko tämän vielä pyörittää? [Juho Eerola: Valtiovarainministeri Urpilainen aikanaan nosti myös!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oinas-Panuma.

14.25 **Olga Oinas-Panuma kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sydäntäni lämmittää, että me tänä päivänä puhutaan meidän rakkaasta suomen kielestämme, joka on myös iso osa meidän kulttuuriamme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

Kesätyöpaikkailmoituksessaan Paulig tarjoaa työyhteisön, jolla on vahvat arvot: ”Strive for Excellence”, ”Stay Curious” ja ”Grow Together”, joita yhdistää ”For a life full of flavour” -ajatus. Itkettää. Hesari kertoo ”sad beige” -vanhemmista, [Naurua] siis vanhemmista, jotka sisustavat lapsensa elämän aikuisen mielen mukaan. Prismassa myydään ”out-door-alusasuja” eli varmaankin merinovillakalsareita, ja Yle kannustaa tekemään talven ”bucket listin”, eli mitä kannattaisi talvella saada aikaan.

Kieleen on läpi ikäkerrostumien kantautunut sanoja muista maista, ja monesti jo olemassa olevia sanoja on myös korvattu muualta tulleilla sanoilla aina meidän indoeurooppalaisesta ”marraksesta” tai ”suolasta” ihan meidän tuoreimpiin lainasanoihimme. Mutta sillä, alammeko me itse kutsua pihviä ”steakiksi”, kahvitaukoa ”coffee breakiksi” ja näyttöä ”screeniksi”, on merkitystä sille, mitä sanoja meidän kieleemme sitten lainautuu, ja tästä haluaisin muistuttaa myös yrityksiä. Englannin kielen käyttäminen ei ole suoraan jonkun asian muuttamista jotenkin tyylikkäämmäksi, vaan itse asiassa ajattelen, että se on päinvastoin. Hyvä ohjenuora minun mielestäni on myös meille täällä toimiessa, että jos jonkun asian voi sanoa suomeksi, niin ensisijaisesti se myös kannattaa suomeksi sanoa.

Arvoisa puhemies! Tämä on aivan mainio keskustelualoite, ja aion kylillä jatkossakin olla hankala asiakas, joka tilaa ”hot chokolaten” tilalta kuumaa kaakaota.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja puhemiehellä on hankala tehtävä muistuttaa minuutin aikataulusta. [Naurua] — Ja seuraavaksi edustaja Hopsu.

14.26 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää Kalevalan päivää ja suomalaisen kulttuurin päivää kaikille! Suomen kielen osaamisen vahvistaminen on todella tärkeä aihe, ja toivonkin, että sen sijaan, että puhutaan täällä englannin kielen käytön lisääntymisestä, keskitytään puhumaan siitä, kuinka me voimme vahvistaa tätä suomen kielen osaamista ja suomen kielen käyttöä, ja myös ruotsin kielen käyttöä.

Lasten ja nuorten osaamiserot lukutaidossa ovat kasvaneet merkittävästi, ja valitettavasti se johtuu siitä, että heikkojen lukijoiden osuus on lisääntynyt entistä enemmän. Olen huolissani leikkauksista, jotka osuvat suoraan suomenkielisiin julkaisuihin. Vähälevikkisen kirjallisuuden ostotukien poisto on haitallinen toimenpide, samoin aiottu kirjojen alvin nosto. Tällaiset esitykset vain rapauttavat kieltämme ja kulttuuriamme, ja meidän on toden totta pidettävä huoli näistä suomalaisen sivistyksen helmistä, korkeasta lukutaidosta ja opetuksen ja kirjastojen resursseista — siis myös ihan niistä kirjoista kännykän rinnalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja.

14.28 Teemu Keskisarja ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ylikansallinen pakkoenglanti raiskaa kansalliskielet. Kielilaki on kunnossa, mutta rikkomisesta ei rangaista. Kotimaisten kielten keskus työstää ja toistaa erinomaisia lausuntoja, joita viranomaiset eivät itse noudata edes niissä tapauksissa, joihin oikeusasiamies ja oikeuskansleri ovat puuttuneet. Kansainvälistymiskiihimassa korkeakoulut kiihottuvat englanninkielisiin laittomuuksiin. Suomen virastoissa viestintä ja nimetkin pursuavat pop-up-rokotuksia ja walk-in-elatusapua.

Ärade talman! Våldtagaren av våra nationalspråk förtjänar en mental järnkula om sin fot.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

Arvoisa puhemies! Kansalliskieltemme raikkaaja ansaitsee henkisen rautapallon jalkaansa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

14.29 **Pia Hiltunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen kielellä on vahva asema yhteiskunnassa, ja sitä tuleeikin vaalia. Suomea käytetään hallinnossa, koulutuksessa, työelämässä sekä mediassa, ja sen osaaminen on tärkeää kansalaisille. Suomen kieli on keskeinen osa suomalaista identiteettiä ja kulttuuria. Jotta suomen kielen asema säilyy, tulee tarjota laadukasta suomen kielen opetusta, edistää kielenkäyttöä eri yhteyksissä virallisista asiakirjoista julkisiin tilaisuuksiin, kehittää suomen kieltä ja toteuttaa kieli-poliittisia tavoitteita, jotka vahvistavat suomen kielen asemaa.

Vaikka englanti on maailmanlaajuisesti merkittävä kieli ja sitä käytetään yhä enemmän eri yhteyksissä, se ei suoraan syrjäytä suomen kieltä Suomessa. Monikielisyys suomen ja englannin osaamisen suhteen on tänä päivänä tavoiteltavaa ja voi vahvistaa kummankin kielen asemaa omalla tavallaan. Se lisää myös yksilön mahdollisuuksia menestyä elämässä. Tärkeää on kuitenkin muistaa kielen osaamisen vahva merkitys yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta. Siihen tulee panostaa myös Suomen kansainvälistyessä.

Hyvää Kalevalan päivää!

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

14.30 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen kieltä ei puhu eikä kirjoita eikä suomen kielellä lue muut kuin me suomalaiset tällä pallolla. Suomen kielen nykyinen tila on kansallinen murhenäytelmä. Suomi elää ja me suomalaiset elämme sellaisessa harhaisessa käsityksessä, jossa kansainvälisyyden ja kaiken englanninkielistämisen väliin on vedetty yhtä suuri kuin -merkki.

Katson itse, että muiden kuin kotimaisten kielten käyttöä julkisessa tilassa ilman painavia perusteita tulee rajata. Niiden käyttö tulee kieltää. Jatkossa merkinnät ja mainokset olisivat lähtökohtaisesti suomeksi tai ruotsiksi. Meidän on otettava kielilainsäädännössä ja sen valvonnassa mallia esimerkiksi Ranskasta. Korkeakouluissa vallitseva lainvastainen tila kotimaisten kielten käyttämättömyyden osalta on lopetettava ja laillinen tila siellä on palautettava. Lisäksi ulkomaisilta osaajilta on osattava vaatia kotimaisten kielten oppimista mutta sitä on myös osattava paremmin tukea. [Juho Eerola: Hyvä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

14.31 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen kieli, tuo värikäs ja vivahteikas tapa ilmaista itseään, seisoo vaarassa kadota huomaamatta. On aika tarttua härkää sarvista. Suomen kieli tuhoutuu englannin ylivallan alle ilman taistelua kielestämme. Nyt pitää herätä toimimaan, jotta saamme tulevaisuudessakin põlpöttää suomea keskenämme. Jo nyt voimme nähdä, miten paljon kaunis kieleemme on kärsinyt, kun kuuntelemme vaikkapa erilaisia radio- ja tv-ohjelmia tai puhetta ihan tuolla kaduilla.

Puhemies! Suomen kielen tärkeys ei ole vain kielellinen kysymys. Kieli kätkee sisäänsä suomalaisen sielun, tarinat menneisyydestä ja tulevaisuuden toiveet. Jos emme me pidä huolta tästä kielestä, menetämme palan itseämme. Sitä minä en halua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

14.32 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella hyväksytyssä Kansalliskielistrategiassa todetaan viisaasti äidinkielestä: ”Äidinkieli on perusta ihmisen ajattelulle ja tunteille. On erittäin tärkeää, että lapsi oppii oman äidinkielensä hyvin, sillä äidinkieli on väline muun tiedon oppimiseen ja omaksumiseen.”

Jotta suomen kielen asema säilyisi maassamme jatkossakin vahvana, on hyvin tärkeää pitää huolta siitä, että kielitaidon perusta rakennetaan jo varhaisessa vaiheessa lujaksi. Avainasemassa ovat lukutaito ja kirjoitustaito, joita on ylläpidettävä läpi opintien ja elämän. Kuitenkin viime vuosina olemme saaneet lukea huolestuttavia uutisia lasten ja nuorten lukutaidon heikentymisestä. Erilaisissa julkaistuissa tutkimuksissa on todettu, että heikkojen lukijoiden määrä on lisääntynyt ja paljon lukevien määrä on vastaavasti pienentynyt.

Huoli lukutaidon heikentymisestä on varmasti tässä salissa meille kaikille yhteinen. Kysyisinkin opetusministeriltä: mihin toimiin hallitus on lähiaikoina ryhtymässä lasten ja nuorten lukutaidon vahvistamiseksi ja lukemisen edistämiseksi hyvänä harrastuksena kaikenikäisille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä on tullut kysymyksiä ministereille, mutta jos sopii, niin tehdään niin, että otetaan edustajien puheenvuoroja ja sitten tämän tunnin päätteeksi ministereiden vastauksia, koska varmaan tulee osittain samojaakin huomioita. — Eliikkä seuraavaksi edustaja Kurvinen.

14.33 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikein hyvää Kalevalan päivää teille ja kaikille kollegoille! Erittäin arvokasta, että tällainen ajan-kohtaiskeskustelu meidän suomen kieleemme tilasta ja tilanteesta käydään, ja erittäin arvokasta, että pidämme huolta kaikista kotimaisista kielistä ja myös alkuperäiskansojen kielistä.

Keskusta on vahvasti suomen kielen puolue, niin kuin täällä aikaisemmissakin puheenvuoroissa on tullut esille. Vain me suomalaiset pidämme huolta suomen kielen elävyydestä. On aivan välttämätön asia monimutkaistuvassa työelämässä ja yhteiskunnassa, että lapset ja nuoret oppivat lukemaan ja kirjoittamaan kunnolla. Siihen pitää perheitä kannustaa, että kotona olisi kirjoja ja lapsille luettaisiin. Meidän esittämämme, keskustan esittämä, pienten lasten koulu -malli mahdollistaisi sen, että ketään ei päästettäisi koululuokissa eteneeseen ilman, että on riittävä luku- ja kirjoitustaito.

Loppuun, arvoisa puhemies, haluan edustaja Vesa Kallion tavoin korostaa myös murteitten merkitystä. Ittekin puhun pääosin kirjakieltä, mutta murteet on hienoja. Välillä pitää päästellä leviää ja komiaa härmän murretta, ja käyttää miet ja sietkin täällä edelleenkin valppaasti. [Juho Eerola: Niihä myö tehään!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

14.35 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On arvokasta, että keskustelemme näin Kalevalan ja suomalaisen kulttuurin päivänä suomen kielen asemasta. Englannin kielen yleistyminen yhteiskunnassa herättää huolta, ja on tärkeää, että pohdi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

taan tässä salissa ja talossa, miten voimme vahvistaa suomen kieltä ja yhtä lailla ruotsin kieltä ja sen asemaa.

Kulttuurilla on tässä suuri merkitys. Elävä kulttuuri on kielen säilymisen elinehto. Kotimaiset kulttuuritoimijat kirjailijoista käsikirjoittajiin, laulajiin ja teatterintekijöihin ylläpitävät omalla työllään elävää ja rikasta suomen kieltä. Yleisradiolla puolestaan on merkittävä asema suomalaisen kulttuurin rahoittajana ja tilaajana. Hallituksen kulttuurialan leikkaukset uhkaavat osaltaan rapauttaa suomen kielen elinvoimaisuutta. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionavustuksista leikataan yhteensä 125 miljoonaa neljän vuoden aikana, vähälevikkisen kirjallisuuden ja selkokirjallisuuden tuet lakkautetaan. Kysyisinkin ministeriltä, miten tässä tilanteessa varmistatte suomenkielisen kulttuurin säilymisen elinvoimaisena.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

14.36 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Alkuviikosta kuulumme, että suomalainen kuplettilaulaja, kansantaiteilija Jaakko Teppo menehtyi — lämmin osanotto hänen omaisilleen. Jaakko Tepon musiikissa olivat mukana kotiseutu- ja maaseutukulttuuri ja erityisesti murteet. Sain viime elokuussa olla mukana hänen musikaalissaan Ruikonperän Sinfonia, ja se oli todellinen Savon murteen sinfonia. On tärkeää, että murteista pidetään huolta ja murteita edelleen puhutaan ympäri Suomen.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2010 oikeusasiamies sai kantelun, kun Tampereen yliopistollisen sairaalan yksikön nimi muutettiin Stroke Unitiksi, mikä tarkoitti aivoverenkiertoyksikköä. Pidän tärkeänä, että terveydenhuollossa säilyvät suomen kieli ja suomenkieliset nimitykset. Kysyisin ministereiltä: oletteko samaa mieltä? Englannin kielellä on paikkansa, mutta terveydenhuollon tulee säilyä suomen- ja ruotsinkielisenä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

14.37 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän myös keskustelualoitteen tekijöitä, ja toivotan hyvää Kalevalan päivää.

Haluaisin nostaa keskusteluun suomen kielen kasvavan merkityksen tekoälyn kehityksessä. Suomen kielen käsittelyyn ja ymmärtämiseen liittyvät teknologiat, kuten luonnollisen kielen käsittely, ovat olennaisia monilla tekoälyn sovellutusalueilla. Näitä mahdollisuuksia esimerkiksi terveydenhuollossa on hyödynnetty vielä vähän, mutta niiden merkitys on ratkaiseva tekstiaineistojen hyödyntämisen kannalta. Kieliteknologioita pitäisi paremmin vielä integroida terveydenhuollon tietojärjestelmiin ja digipalveluihin. Nämä teknologiat voivat helpottaa kirjaamista, tiedon löytymistä ja analysointia sekä ohjelmistojen käytettävyyttä ja prosessien automatisointia. Suomen kieli on tärkeä, ja sillä on paljon mahdollisuuksia, kun niitä osataan hyödyntää.

Kysyisinkin ministereiltä: miten suomen kielen teknologioita voitaisiin hyödyntää ennistä paremmin yhteiskunnassamme muun muassa terveydenhuollossa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

14.38 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikein hyvää Kalevalan päivää arvoisalle puhemiehelle ja kaikille edustajille ja henkilökunnalle tässä talossa!

Suomen kielen vaaliminen pitää aloittaa siellä kotona perheessä ihan pienestä lapsesta asti: luetaan sille pienelle ihmiselle kirjoja, kerrotaan hänelle tarinoita ja satuja, ja sitten kun hän pääsee kouluun, on hyvä, että koulujärjestelmää kehitetään, että lapset oppivat kunnolla lukemaan, koska lukemaan oppiminen avaa sen hienon maailman, mistä minäkin olen saanut elämäni aikana nauttia.

Yksi, mikä minua tavattomasti harmittaa, on tämä nykymaailman meno siinä, että kun vaikka nyt autollani joudun työn takia paljon ajamaan, niin kun pistää vaikka Radio Suomen auki, niin sieltä tulee semmoista meteliä ja mölyä, että epäilisi olevansa jossakin mannermaisessa yökerhossa, jossa korvat meinaavat revetä ja meinaa pistää äänet pois, ja sitten melkein pä kannattaa sen jälkeen laulaa Karjalaisten laulu — tekee paljon parempaa sielulle kuin se älytön meteli. Sama koskee televisiota. Ja näiden lainasanojen kanssa alkaa olla niin, että pitää olla sanakirja mukana, että tietää, että jos menee kaveria tervehtimään jonnekin virastoon, niin mikä virasto tämä oikeastaan onkaan.

Kaikki on meistä itsestämme kiinni. Nämä lainasanat minua harmittavat kaikista eniten, ja itse asiassa meistä kaikista itsestämme on kiinni, miten me suomen kieltä käytämme. Käytetään sitä iloisella mielin ja nautitaan ensi kesänä, tai milloin lähdetäänkään reissuun, vaikka viikonloppuna: käydään vaikka toisella murrealueella. On hienoa kuulla vaikka joltain Rauman murretta taikka savolaista viäntämistä ja kiäntämistä, ja kun tapaa lopuksi sitten Joensuun torilla [Puhemies koputtaa] vaikka karjalan kieltä osaavan Harakan Paavon, niin sitten on päivä ollut täydellinen. [Juho Eerola: Se ”reissu” on muuten lainasana, muuten hyvä puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

14.40 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! ”Hallitus”, ”isänmaa” ja ”omatunto” ovat Mikael Agricolan keksimiä suomen kielen sanoja, jotka ovat edelleen käytössä. Agricola, jota myös suomenkielisen kirjallisuuden sekä suomen kirja-kielen isäksi kutsutaan, loi suomen kirjakielen pohjan kääntäessään Raamatun suomeksi.

Arvoisa puhemies! Tänään liputamme Kalevalan ja suomalaisen kulttuurin päivän kunniaksi. Suomen kielen asema ei kuitenkaan säily itsestään, vaan sen säilyminen yhteiskunnan kaikilla aloilla käytettävänä kielenä vaatii erityistä huolenpitoa ja paljon työtä. Suomen kieli on tärkeä osa identiteettiämme. Perussuomalaisille suomalaisen kulttuurin ja kielen vaaliminen ovat tärkeitä tavoitteita. Näitä tavoitteita on kirjattu myös hallitusohjelmaan. Muun muassa suuntaamme erityisiä toimia maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumisasteen nostamiseksi varhaiskasvatuksessa. Tämä osaltaan vahvistaa maahanmuuttajataustaisten lasten suomen osaamista ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan, sillä koulujen kasvatustehtävään kuuluu varmistaa, että suomalainen kulttuuriperintö välittyy uusille sukupolville. Tähän sisältyy [Puhemies koputtaa] myös koulujen juhlaperinteen vaaliminen kevät- ja joulujuhlineen.

Oikein hyvää Kalevalan päivää kaikille!

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

14.41 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille erinomaisista puheenvuoroista.

Itse en ole niinkään huolissani siitä, jos ravintolasta ei saa suomeksi palvelua, vaan siitä, että suomalaisten lasten ja nuorten lukutaito heikkenee ja lukemisen harrastaminen vähenee, ja siitä, jos suomen kielellä ei voi tehdä enää tiedettä. Silloinhan kieli köyhtyy. Lukemisen merkityksestä muuten kertoo sekin, että kun tutkittiin Pisa-tutkimuksen matematiikan tulosten heikkenemistä, niin niillä, joilla oli kirjoja kotona paljon, matematiikan tuloksetkin olivat parempia. Se kertoo kielen merkityksestä.

Ja kannustaisin hallitusta miettimään, kun olette lisäämässä perusopetukseen yhden viikkotunnin, kannattaisiko satsata määrän sijasta mieluummin laatuun. Sillä on merkitystä. Varmistettaisiin nyt, että kaikilla oppilailla olisi laadukkaat koulukirjat, jokaisella omat laadukkaat koulukirjat. Tarvitaan digitaitojakin, mutta maailman monimutkaisia ongelmia ei muuten ratkota googlaamalla. Siksi lukemisen harrastamiseen pitää kannustaa.

Suomen kieli on kaunis ja ainutlaatuinen, ja sillä voi myös leikitellä. Sitäkin olen joskus miettinyt, että on se jännä, että kun tutut tulevat kylään, niin niistä tulee vieraita. [Naurua]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huhtasaari.

14.42 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voisin tästä edustaja Lohen puheenvuorosta jatkaa. Se on ihan totta, että suomen kielen pitää olla myös tieteen kieli. Nythän, kun väitöskirjoja tehdään, lähes kaikki ovat englanniksi, ja myös ylemmien korkeakoulututkintojen opinnäytetöistä jo kohta enemmistö alkaa olla englanniksi.

Olin sivistysvaliokunnan kanssa vuonna 2016 Japanissa matkalla. Ja siellä sitten suomalaiset — en minä mutta muut — kysyivät, miksi siellä ei voi valmistua englannin kielellä ja että kun siellä saa joitain osia tutkinnoista ottaa englannin kielellä, niin miksi ei voi koko tutkintoa suorittaa englannin kielellä. Ja ne japanilaiset katsoivat meitä ihan hölmistyneinä ja sanoivat: ”Tämä on japanilaisten maa. Täällä suojellaan kieltä ja kulttuuria. Ja meitä on vain 120 miljoonaa. Jos emme me sitä suojele, niin kuka sitä sitten suojelee?” Ja itse mietin, että meitä on vain viisi ja puoli miljoonaa.

Minä olen sitä mieltä, että kyllä, pitää saada palvelua suomeksi, oli kysymys kaupasta, ravintolasta, mistä hyvänsä — me asutaan Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

14.44 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mie haluan toivottaa hyvää Kalevalan ja Suomen kulttuurin päivää kaikille. Kiitos tästä erinomaisesta keskustelualoitteesta, tämä on varmasti meille kaikille yhteinen edistettävä asia.

Suomen kieli on uhanalainen, ja meidän on otettava suomen kielen aseman heikentymisen vakavasti. On tärkeää, että meidän oma kieleemme ei pelkästään säily, vaan se vahvistuisi. Emme halua, että tulevaisuudessa täällä puhutaan niin sanotusti fingelskaa. Ei päätetä suomen kieltä häviämään englannin kielelle. Huolissaan pitää olla siitä, että etenkin nuorten keskuudessa ja sosiaalisessa mediassa puhekieli eriytyy suomen kirjakielestä.

Meidän on myös huolehdittava, että suomen kielellä voi asioida myös Helsingin keskustan liikkeissä ja ravintoloissa, ja etenkin siitä, että vanhus saa hoitoa omalla kielellä. Halitus on myös tarttunut tähän asiaan, ja lasten ja nuorten lukutaitoa vahvistetaan ja perusopetuksen alaluokille lisätään äidinkielen opetusta, [Puhemies koputtaa] jatketaan lukutai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

tostrategian toimeenpanoa ja laajennetaan Lukuliikettä [Puhemies koputtaa] sekä vakiinutetaan Lukulahja lapselle -malli.

Sanon, että kaunein lahja, [Puhemies: Aika!] mitä vanhempi voi lapselleen antaa, on lukea, laulaa ja lorutella hänen kanssaan, [Puhemies koputtaa] se antaa avaimet ajatteluun ja maailmaan. [Hannu Hoskonen: Juuri näin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

14.45 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu lukemisen merkityksestä, ja se onkin aivan olennaista, jotta me voimme pitää elävänä meidän moninaista ja vivahteikasta suomen kieltä myös jatkossa.

Mutta jotta me voimme lukea suomeksi suomalaisille kirjoitettua, niin me tarvitsemme kotimaisia kirjailijoita ja nimenomaan kotimaista kaunokirjallisuutta. Ja valitettavasti kotimaisten kaunokirjailijoiden tulonkehitys on ollut viime vuosina jyrkästi alaspäin — siis mediaanitulot kaunokirjallisesta työstä, veronalaiset tulot, vuositulot, olivat kirjailijalle 1 713 euroa vuodessa viime vuonna. Kaikki ymmärtävät, että tällaisella summalla ei elä. Siksi me tarvitaan myös apurahoja ja meidän täytyy huolehtia, että kirjoja ostetaan edelleen, ja siihen liittyen esimerkiksi tämä alv-korotus on kyllä myrkkyä. Samoin riittävät korvaukset niin äänikirjoista kuin e-kirjoista ja lainauskorvaukset täytyy olla sellaisella tasolla, jotta meillä jatkossakin on täällä suomalaisia kirjailijoita, jotka suomeksi kirjoittavat kaunokirjallisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Myönnän vielä vastauspuheenvuoroja niille puheenvuoron pyytäjille, jotka eivät ole saaneet tässä keskustelussa puheenvuoroa. Toivon, että pysytte siinä minuutissa, koska muuten meillä alkaa mennä aika yli ja kaikki eivät pysy sitä puheenvuoroansa käyttämään, ja tämän jälkeen on ministereille vastauspuheenvuoroja. — Edustaja Strandman.

14.47 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen kielen asema on rappeutumassa hälyttävää tahtia. Vieraiden kielten ja erityisesti englannin kielen valta musiikissa, elokuvissa sekä katukuvassa käy päivä päivältä suomen kieltä ja kulttuuria tukahduttavammaksi. Se, mikä alkoi englannin kielen oppimisen kannalta positiivisena ilmiönä, on alkanut päivä päivältä näyttämään enemmän pehmeältä kulttuurin kautta leviävältä kulkutaudilta. Jääkö suomen kielestä ja kulttuurista lopulta mitään jäljelle?

On tietenkin totta, että kieli kehittyä ja lainasanoja omaksutaan selittämään uusia ilmiöitä sekä asioita, mutta tämä kehitys ei näytä suomen kieltä tukevalta vaan enemmänkin suomen kieltä ja Suomi-neitoa väkisin ottavalta kulttuuriselta valloitukselta. Meidän tulee puolustaa kaikkea sitä, mitä Suomi on: sen kieltä, sen kulttuuria, sen tapoja, sen kansaa kaikilta uhilta, ovat ne sitten pehmeitä taikka kovia. Kielemme eri murteineen on tärkeä osa identiteettiämme. Pidetään se voimissaan. — Hyvvee Kalevalan ja Suomen kulttuurin päeveyä kaikille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

14.48 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä suomalaisilla on yhdistävä tekijä, suomen kieli. Se on kaunis ja arvokas osa kansallista identiteettiämme. Esi-isämme ovat taistelleet sen puolesta, että meillä on oma kansallinen kielimme. Siitä syystä aikalaisemme ovat edellisille sukupolville velkaa sen, että vaalimme kieltämme emmekä siitä luovu. Mitähän Snellman, Runeberg, Topelius ja Lönnrot mahtaisivat ajatella nykypäivän suomalaisuuden alennustilasta, kun puhutaan push-upeista ja stay-upeista. Suomen kieli on jotenkin nurkkakuntainen ilmiö globalisaation paineen keskellä. Aikana, jolloin googlettamalla ei etsitty vastauksia kaikkeen, he ymmärsivät kansakunnan kehitykselle ja säilymiselle arvokkaan asian, kielen. Toivottavasti tästä salista ja myös salin ulkopuolelta löytyy riittävä määrä ihmisiä, joille suomalaisuus ja suomen kieli on taistelun arvoinen asia.

Ja edustaja Hoskosen toivotan tervetulleeksi Pohjanmaalle ensi kesänä. [Puhemies koputtaa] Ajellahan lakialla riisselimersulla. — Kiitos. [Hannu Hoskonen: Otan vastaan kutsun, olin viime kesänä monta kertaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila.

14.49 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen kieli yhdistää meitä yhteiskunnassa, joka on tavattoman polarisoitunut. Jos Kalevalan oppeja käytettäisiin sellaisenaan, voisi ministeri todeta menoleikkauksista ”ei vara venettä kaada” ja oppositio vastata ”ei kuuna kullan valkeana”.

Suomen kielen asemaa tulee parantaa suhteessa niihin velvollisuuksiin ja palveluihin, joita kansalliskielimme nauttivat. Suomen kielelle ei ole lakisääteisesti määriteltyä edunvalvojaa. Johannes Linnankosken aloitteesta perustettu Suomalaisuuden Liitto olisi sopiva tähän tehtävään: ”Harvoin yhtehen yhyimme, / saamme toinen toisihimme / näillä raukoilla rajoilla, / poloisilla Pohjan mailla. / Lyökämme käsi kätehen, / sormet sormien lomahan, / lauloaksemme hyviä, / parahia pannaksemme, / kuulla noien kultaisien, / tietä mielitehtoisien, / nuorisossa nousevassa, / kansassa kasuavassa.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

14.50 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kielikeskustelussa en voi olla korostamatta sitä, että se, mikä suomen kielen kohdalla nähtiin historiallisesti kehityksenä, on korvaantunut nyt jonkinasteisena kielellisenä taantumuksena. Eli meillä vuosisatojen ajan tehtiin valtavasti työtä Suomessa, että meillä saatiin suomen kieli vakiinnutettua hallinnon ja tieteen ja kulttuurin kieleksi, kansankielestä myös näiden kieleksi. Sen jälkeen tässä ajassa hallinnot ja opasteet ovat muuttuneet jo englanninkielisiksi suomen kustannuksella. Pääkaupunkiseudulla palvelua paikoin saa vain englanniksi, ja korkeakouluissa englannin kieli on jo isoilta osin syrjäyttänyt suomen kielen.

Se, mikä on myös erityisen valitettavaa, on se, että kun suomen kieli oli aiemmin olemassa kansan keskuudessa, niin siitä me olemme luopumassa nyt kansankin keskuudessa, kun korvaamme sitä lainasanoilla ja niin edelleen. Toivonkin, että jokainen meistä tekee oman osansa [Puhemies koputtaa] valtion virastoissa, järjestöissä, eduskunnassa ja myös siellä ihan tavallisessa suomalaisten arjessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

14.51 **Jari Koskela ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tästä keskustelusta. Tämä on ollut hyvin rakentavaa. On ollut kiva istua täällä teidän kanssanne tänään.

Meillä on kaunis kieli, ja siitä me saamme olla kaikki kyllä ylpeitä. Suomessa ei ole mitään syytä muuttaa rakennusten tai toimintojen nimiä englanniksi. Se on valitettava ilmiö, mikä on tässä 2000-luvulla tullut meitä kaikkia vastaan. Ei Englanti ole sama kuin kansainvälisyys. Edistämme parhaiten kansainvälisyyttä pitämällä kiinni meidän kotiku- toisesta ja omaleimaisesta kielestämme.

Minäkin koen huolta näistä kirjailijoista, kuten edustaja Mikkonen tuossa edellä. On huolestuttavaa nähdä se kehitys, miten heidän ansionsa ovat tippuneet tässä viimeisen nel- jän vuoden aikana. Vaikka siellä oli nyt kaunokirjailijoilla 1 700 vuodessa, niin siellä on tietokirjailijoilla tämä kehitys ollut vielä huolestuttavampaa: heillä on 606 euroa, mitä he tienavat mediaanituloja vuodessa.

Onneksi hallitusohjelmassa on ymmärretty lukemisen merkitys ja esimerkiksi kehitetty Lukulahja lapselle -ohjelmaa päätettiin jatkaa. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti budjetin sisältä löytyisi vielä mahdollisuus nostaa lainauskorvaukset pohjoismaiselle tasolle. Se on meidän kaikkien yhteinen toive. [Puhemies koputtaa] Se olisi kirjailijoille ja myös suomen kielelle tärkeä kädenojennus, ja tästä on eduskuntakin viime kaudella antanut lausuman. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

14.53 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen kieli, suomen mieli. Tänään on Kalevalan päivä, tänään on lisäksi myös ruisleivän päivä, että hy- vää molempia niitä teille. [Naurua]

Mistä itse olen huolissani on se, että minun mielestäni on perin kummallista, että jos meillä on lainsäädäntö, jossa saamelaisille opetetaan kulttuuria ja kieltä — ja tämä on ihan hyvä asia — niin että Suomessa opetetaan myös kotikieltä. Kun tässä äsken katsoin, niin Helsingissä opetetaan noin 50:tä eri kieltä. Minä ihmettelen, miten meidän yhteiskunnalla on varaa tämmöiseen muiden maiden kielten opetteluun. [Juho Eerola: Eihän sitä oikein ole!] Siitä on paljon lähipiirissä kokemuksia, että myös maahanmuuttajataustaiset aikuise- na tänne tulleet ovat kiitettävillä papereillaan saaneet todistuksen, ja sitten he ovat ammat- tikoulussa ja siellä onkin opettaja sitten aivan vaikeassa tilanteessa, kun opiskelija eivät osaakaan Suomea. [Puhemies koputtaa] Siellä on opettaja vähän samanlaisessa tilanteessa kuin suomalainen Vaasan terveydenhoidossa. [Naurua]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten vielä edustaja Aittakumpu ensimmäisenä al- lekirjoittajana, ja sen jälkeen ministeri.

14.54 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitos kaikille tästä erinomaisesta, rakentavasta keskustelusta. Tämäkin keskustelu on taas osoittanut sen, miten valtavan rikas kieli meillä on. On ollut mukavaa myöskin, että tässä ollut semmoista huumorin pilkahdusta mukana.

Tuossa edustaja Honkasalo taisi nostaa esiin sen, että nämä kielet eivät sinänsä ole vas- takkain, mikä on ihan totta. Me tarvitsemme englannin kieltä, ja sen vuoksi itsekkin käyn englannin kielen kurssilla. Viidesluokkalainen poikani puhuu parempaa englantia kuin mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

nä. Mutta asia on juuri näin, minkä edustaja Honkasalo myös totesi, että kieltenkin oppimiselle ja kaikelle oppimiselle pohja on siinä oman äidinkielen oppimisessa. Se kun on kunnossa, niin siitä rakentuu sitten muukin oppiminen. Siksikin tähän suomen kielen asemaan pitää kiinnittää huomiota ja nimenomaan koteihin ja perheisiin.

Haluaisin arvoisalta opetusministeriltä kysyä: kun tutkimuksessa on tullut esiin se, että tässä kielen oppimisessa ja lukutaidossa on varsin isoja eroja alueellisesti, niin onko hallituksella suunnitelma tämän alueellisen eriytymisen pienentämiseksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten ministeri Henriksson oli ainakin pyytännyt puheenvuoroa. [Ministeri Henriksson: Joo, montako minuuttia saan?] — Kolme minuuttia.

14.55 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille edustajille hyvästä keskustelusta, ja hyvää Kalevalan päivää kaikille. Olen suunnattoman ylpeä tästä meidän yhteisestä isänmaastamme, jossa meillä on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi.

Suomen kielen osalta tässä kansalliskielistrategiassa, ihan niin kuin oikeusministeri Meri totesi, nostetaan esille se, että päätavoitteena on estää kielen käyttöalan kaventumista, kun taas ruotsin kielen osalta tilanne on se, että ruotsinkieliset Suomessa eivät aina saa edes niitä lakisääteisiä palveluja omalla äidinkielellään ja se on valitettavasti aivan liian yleistä. Tokihan suomen kielen osalta on niin, että meidän on huolehdittava siitä, että me itse vaalimme suomen kieltä Suomessa, kukaan muu ei tule sitä tekemään meidän puolestamme. Olkaamme ylpeitä siitä, että meillä on näin kaunis kieli ja hyvin erikoinen kieli. Voin sanoa sen myös ruotsinkielisenä, että suomi ei ole niitä helpoimpia kieliä oppia, mutta minäkin olen elävä esimerkki siitä, että se on mahdollista.

Kun puhutaan kielistä, niin puhutaan myös identiteetistä ja puhutaan siitä, että se on osa meidän jokaisen identiteettiä, ja sen takia se on aina tärkeä. Äidinkieli on myös perusoikeus. Ja mitä koulussa nyt tehdään? Olen iloinen siitä, että tässä edustajat ovat huomanneet myös sen, että nyt meidän on panostettava lukutaitoon. Se on yksi suurimmista haasteista, mitä meillä tällä hetkellä on, ja sen takiahan hallitus tulee nyt panostamaan perustaitojen vahvistamiseen. Alaluokille tulee kolme vuosiviikkotuntia lisää, tulee kaksi vuosiviikkotuntia äidinkieleen ja kirjallisuuteen vuosiluokille 1—2. Tämä on tosi tärkeätä, koska lasten pitää saada perustaitoja, niin että he pysyvät mukana. Tämä on myös yhteydessä matematiikkaan, niin kuin tässä todettiin. Jos ei osaa kunnolla lukea, niin ei tietenkään ymmärrä myöskään niitä matemaattisia tehtäviä, jotka yleensä ovat kirjallisia, ja se vaikuttaa koko opintopolkuun. Sen takia nyt vahvistetaan perustaitoja. Tämä muutos tulee voimaan syksystä 2025, ja valmistelu on jo aika pitkällä.

Sitten englanninkielisestä ylioppilaskokeesta, kun tässä myös kysyttiin siitä. Miksi sellainen? No siksi, että on myös niin, että meillä on Suomeen muuttavia ihmisiä, ja meidän on myös paluumuuttajien lasten osalta otettava huomioon se, että ehkä kaikilla ei ole sitä suomen tai ruotsin kielen taitoa, kun tulevat tänne, mutta jokaisella lapsella on oikeus sivistyksellisiin oikeuksiin. Sen takia hallitus lähtee nyt siitä, että tulemme mahdollistamaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon, mutta hyvin tiukasti rajatuin kriteerein. Se ei ole tarkoitettu lapselle tai nuorelle, joka on käynyt perusopetuksensa suomeksi tai ruotsiksi. Tässä on syytä pitää se mielessä. Mutta se on hyvä, koska me tarvitaan myös ihmisiä muualta, me tarvitaan osaajia Suomeen, ja meidän pitää tietysti yhteisesti rakentaa tätä yhteiskuntaa niin, että todetaan myös se, että mitä enemmän kieliä osataan, sen parempi. Mut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

ta pitäkäämme aina huoli myös siitä, että omista äidinkielistä, suomesta ja ruotsista, pidämme varsin hyvin huolta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Multala, kolme minuuttia.

14.59 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Kiitos, arvoisa puhemies! Hyvää Kalevalan ja suomalaisen kulttuurin päivää. Pysin vastaamaan niihin kysymyksiin, joihin ehdin — tuli niin paljon kysymyksiä, ihan kaikkia en ehdi käymään läpi.

Ensimmäisenä korkeakoulutuksesta. Moni edustaja on kiinnittänyt huomiota suomen kielen asemaan tieteen kielenä, ja on totta, että se on ehkä juuri se osa-alue, johon meidän koulutuspolullamme onkin syytä kiinnittää huomiota. Edustaja Honkasalo kysyi nimenomaisesti siitä, kuinka voisimme kannustaa tieteentekijöitä popularisoimaan tai tuomaan sitä tiedetulostaan esille myös suomen kielellä. Meillä on muun muassa tieteellisiä seuroja, jotka nimenomaisesti tätä työtä tekevät, ja tätä työtä totta kai jatkossakin kannustamme.

Sen lisäksi tietysti korkeakouluilla on tässä itsellään vahva vastuu — vaikka heillä on vahva autonomia, niin silti. Esimerkiksi oikeuskansleri on arvioinut näin, että autonomiansa puitteissa he voivat päättää, millä kielellä opetusta annetaan, mutta Englanti ei saa syrjäyttää suomea ja ruotsia opetuskielenä. Oikeuskansleri on myös viime vuonna antanut ratkaisun erinomaisesti koskien Aalto-yliopiston kielellisiä linjauksia ja silloin yhtynyt opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnossa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan opiskelijoilla on oltava halutessaan mahdollisuus suorittaa sekä kandidaatin että maisterin tutkinnot niin, että pääosa opetuksesta on tarjolla suomen kielellä. Tätä siis seurataan ja valvotaan jatkuvasti.

Sen lisäksi ehkä sanoisin tieteen popularisoinnista sen verran, että olen tervehtinyt hyvin ilolla sitä, kuinka jotkut mediat ovat nyt ottaneet asiakseen ottaa haastateltavaksi tutkijoita, jotka ovat väitelleet aiheesta, ja tuoda sitä ikään kuin kansankielisemmin esiin median kautta. Tätä toivoisin näkeväni vieläkin enemmän, sillä täten saamme monesti aikaan tieteeseen perustuvaa keskustelua yhteiskunnan kehittämisestä, ja sitä tervehdin kyllä ilolla.

Arvoisa puhemies! Edustaja Sammallahdi nosti täällä ensimmäisenä vahvasti esiin perheiden merkityksen lukutaidon edistämisessä, ja se on aivan ensiarvoisen tärkeää. Se onkin yksi syy siihen, minkä vuoksi hallitus on päättänyt vakiinnuttaa Lukulahja lapselle -toimintamallin, joka siis on neuvoloiden kautta kotiin jaettava kirjakassi kaikille vastasyntyneille lapsille, ja siinä samanaikaisesti myös tuodaan tietoa lukutaidosta ja sen edistämisestä perheissä.

Tekoälystä täällä oli mielenkiintoinen kysymys, ja siinä on todella paljon potentiaalia myös suomen kielellä. Se edellyttää kyllä sitä, että me vahvasti investoimme myös jatkossa esimerkiksi supertietokoneisiin, joita meillä tällä hetkellä on jo käytössä, sillä tämmöiset vahvat laskentakapasiteetit ovat edellytyksiä sille, että myös tekoälyn erilaiset sovellukset voivat olla myös tällaisilla pienillä kielialueilla monimuotoisesti käytössä.

Vielä täällä on myös paljon esitetty mielipiteitä erilaisista musiikkityyleistä ja näin. Minä pidän itse hyvänä sitä, että meillä on todella monipuolinen suomalainen kulttuurikenttä, joka tekee taidetta vapaasti, kuten vapaaseen demokratiaan kuuluukin.

Kirjallisuuteen yleisesti — lyhyesti, kun aika näyttää loppuvan — sanon sen, että tämä kirjallisuuden tilanne ja sen haasteet, kirja-alan haasteet ja kirjailijoiden tulonmuodostuksen haasteet, on tunnistettu ja tiedostettu hyvin, ja pyritään nyt osana kulttuuripoliittista se-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2024 vp

lontekoakin erityisesti hakemaan ratkaisuja myös tähän kirja-alan tilanteeseen. [Puhemies koputtaa] Kirjallisuusvienti on tässä yksi merkittävä tekijä ja myös suomalaisen kulttuurin vieminen maailmalle. Sitä totta kai pyrimme myös edistämään. — Kiitos hyvästä keskustelusta kaikille edustajille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Meri, kolme minuuttia.

15.04 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Oli kyllä mainio keskustelu näin Kalevalan ja suomalaisen kulttuurin päivänä. Aivan loistavaa.

Haluaisin sanoa, kun tässä tuli hyviä puheenvuoroja, joissa ainakin edustaja Vigelius ja moni muukin ottivat esille tämän vanhempien osallistumisen tärkeyden, että se on äärettömän tärkeätä, että lapsille luetaan ja puhutaan paljon, kun he ovat pieniä. Tässä tuli mieleen, ihan omasta lapsuudestani kerron sellaisen, kun äiti on sanonut, että minun kanssani puhuttiin paljon ja luettiin paljon ja opin todella aikaisin lukemaan ja puhumaan, ja sitten he varmaan myöhemmin miettivät, että mitähän tuli opetettua, kun minähän kiersin sitten pitkin taloja kertomassa kaikki talon asiat ympäriinsä, tietenkin kun puhua osasin. Sitten lauluesityksiä pidin kaikille vieraille — kuten edustaja Lohi hyvin otti esille, että tuttuja-han he olivat — ja kaikki vieraat saivat sitten osakseen. Minä heille lauloin suomalaisia iskelmälauluja, kun he meille tulivat, ja Tapani Kansa oli suosikkini. Nyt jos en väärin muista, se kasetti oli kyllä Finnhits, niin että silloinko jo alkoi 70-luvun lopulla tämä buumi, että tämmöisiä... Mutta erittäin tärkeätä oli kuulemma se, että minulle paljon puhuttiin. Liekö sitten sieltä tullut puheliaisuus.

Vakavasti ottaen, on totta, että me pidämme itse huolta siitä, että me puhutaan ja opetetaan lapset puhumaan ja panostetaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Kehotan lukemaan tuon viime syksynä julkaistun raportin koskien englannin kielen ja suomen kielen asemaa ja englannin kielen asemaa suomalaisessa elämänlaadussa, koska siinä kyllä tuodaan hyvin esille myös niitä haavoittuvuuksia, jotka meidän tulee huomioida. Jos englantia paljon käytetään, niin myös niillä, keiden pitäisi oppia suomea, se kynnys nousee koko ajan käyttä suomea ja sitä kautta oppia. [Antti Kurvinen: Kyllä!] Odotan paljon, että nyt kun kesällä valmistuu tämä Helsingin yliopiston suomen kielen professorin tutkimus suomen kielestä, löytyykö sieltä jotain uutta.

Mutta: puhutaan suomea. On ihan pakko sanoa, että tämä keskustelu oli tosiaan tähän päivään kuin nyrkki silmään, ja kun mietin, miten kääntäisin jollekin vaikka englanninkieliselle tämän, minkä kaikki me tiedämme, mitä tarkoittaa nyrkki silmään, niin he voisivat vähän ihmetellä, että mitähän ihmettä tuo tuossa nyrkeistä puhuu — mutta me kaikki tiedämme, että se on myönteinen ilmaisu. — Kiitos teille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministereille ja kiitos keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.